

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานทั่วไปและปัญหาในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ระเบียบวิธีวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานทั่วไปของธุรกิจชุมชน และปัญหาในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ กลุ่มธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 13 อำเภอ จำนวน 123 กลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม, 2550, หน้า 3)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 94 กลุ่ม โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727)

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบระดับชั้นเพื่อให้กระจายไปในทุกอำเภอแล้วจึงสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

พื้นบ้าน โดยทุกกลุ่มธุรกิจชุมชนจะใช้ผู้นำ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 5 คน ในการให้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจ สภาพทั่วไปของกลุ่มธุรกิจชุมชน ที่อยู่ของกลุ่ม ระยะเวลาในการรวมกลุ่ม จำนวนสมาชิกในกลุ่ม วัตถุประสงค์ในการตั้งธุรกิจชุมชน

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ การดำเนินงานด้านบุคคล ด้านการเงิน ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และด้านการจัดการด้านการผลิต ด้านการตลาด

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม ได้สอบถาม 2 ด้าน คือ มีปัญหาและไม่มีปัญหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ

3.1 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร หลักฐาน ทฤษฎี บทความงานวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน

3.2 รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มธุรกิจชุมชน ใช้วิธีการเชิญผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มมารวมกันที่ทำการกลุ่ม และสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ แต่ถ้าคำถามใดมีปัญหาก็จะมีการซักถามและทำการอธิบายเพิ่มเติม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงาน และปัญหาการดำเนินงาน ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานทั่วไปของธุรกิจชุมชน และปัญหาในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพทั่วไปของกลุ่มธุรกิจชุมชน ระยะเวลาในการรวมกลุ่ม 3 ปีขึ้นไป (คิดเป็นร้อยละ 87.23) สมาชิกส่วนมากน้อยกว่า 30 คน (คิดเป็นร้อยละ 84.04) วัตถุประสงค์ในการตั้งกลุ่มธุรกิจเพื่อเพิ่มรายได้ (คิดเป็นร้อยละ 52.12)

2. สภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีนั้น กลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่มีเงินกองทุนตั้งแต่ 5,000-20,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 30.85) การบันทึกข้อมูลตัวเลขการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้า ส่วนมากมีการบันทึกบัญชีบันทึกง่าย ๆ เป็นระบบ (คิดเป็นร้อยละ 72.34)

3. สภาพการดำเนินงานด้านบุคลากร สมาชิกกลุ่มทอผ้าส่วนมากเคยได้รับการสอนหรือฝึกอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ (คิดเป็นร้อยละ 67.02) ด้านสวัสดิการของสมาชิก ด้านเงินปันผล จากกลุ่มนั้น กลุ่มไม่ได้รับเงินปันผลและได้รับเงินปันผลใกล้เคียงกัน (คิดเป็นร้อยละ 52.13 และ 47.87) เมื่อสมาชิกมีความเดือดร้อน ส่วนมากสามารถกู้เงินได้ (คิดเป็นร้อยละ 73.40) การบริหารงานของกลุ่มเกือบทั้งหมดบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ (คิดเป็นร้อยละ 97.87) และการบริหารงานกลุ่มส่วนมากสมาชิกจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (คิดเป็นร้อยละ 92.55)

4. สภาพการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ส่วนมากมีอาคารสถานที่ในการรวมกลุ่ม (คิดเป็นร้อยละ 91.48) อาคารสถานที่ในการรวมกลุ่มนั้นเป็นบ้านประชาชนกลุ่มหรือศาลากลางบ้าน ส่วนมากยังใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์สมัยเก่าอยู่ (คิดเป็นร้อยละ 92.56)

5. สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิตและการตลาด คุณภาพสินค้าส่วนมากอยู่ระหว่างการขอรับรอง (คิดเป็นร้อยละ 41.49) และได้รับรับรองจากหน่วยงานราชการแล้ว (คิดเป็นร้อยละ 37.23) การจำหน่ายสินค้าส่วนมากจำหน่ายภายในจังหวัดและต่างจังหวัด (คิดเป็นร้อยละ 48.95)

6. ปัญหาการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ปัญหาของกลุ่มทอผ้าส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับการตลาด (ร้อยละ 94.68) มีปัญหาด้านเงินทุนและข้อมูลในการดำเนินงาน (ร้อยละ 90.42) และปัญหาด้านวิชาการ ความรู้ในการผลิต (ร้อยละ 85.10)

ผู้วิจัยได้ไปศึกษาเชิงลึก และได้เข้าไปศึกษาเอกสารเชิงประจักษ์ พบว่า กลุ่มธุรกิจทอผ้าชุมชนมีปัญหาในการบันทึกข้อมูลการดำเนินงานที่แท้จริงไม่ได้ คือไม่ทราบรายได้ ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของกลุ่ม ไม่ทราบต้นทุนที่แท้จริง ไม่ทราบกำไรและขาดทุนที่แท้จริง ไม่มีการควบคุมเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ ด้านการตลาดนั้นการผลิตสินค้าไม่ได้ผลิตตามความต้องการของผู้ซื้อ ไม่มีการสำรวจตลาดก่อนผลิต ไม่ทราบกลยุทธ์การตลาดและไม่มีการวางแผนการตลาด และการผลิตสินค้ายังไม่เข้าใจเทคนิควิธีการที่จะผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ มีมาตรฐาน นอกจากนี้ยังพบว่า การรวมกลุ่มยังไม่เหนียวแน่น กิจกรรมไม่ต่อเนื่อง รายได้น้อย กลุ่มธุรกิจต้องการพาสมาชิกไปศึกษาดูงานด้านการผลิตเพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตนเองแต่งบประมาณไม่เพียงพอ ยังต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เอกชนและนักวิชาการ ช่วยให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของธุรกิจชุมชนและปัญหาในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มทอผ้า จำนวน 94 กลุ่ม ในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมของสภาพการดำเนินธุรกิจภายใต้กรอบการวิจัยทั้ง 4 ด้าน คือ

1. สภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีนั้น พิจารณาจากเงินกองทุนของกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่มีเงินกองทุนตั้งแต่ 5,000-20,000 บาท ส่วนการบันทึกบัญชีของกลุ่มทอผ้าส่วนมากมีการบันทึกบัญชีบันทึกง่าย ๆ เป็นระบบ จากการสัมภาษณ์และตรวจสอบเอกสารหลักฐาน การบันทึกบัญชีของกลุ่ม พบว่า การบันทึกบัญชีของกลุ่มนั้นยังไม่ถูกต้อง โดยใช้สมุดบัญชีเพียงเล่มเดียว คือ การรับ-จ่ายเงินสด มีเงินฝากธนาคาร แต่ไม่มีบันทึกบัญชี สมุดบัญชีดังกล่าวจะทราบเพียงยอดคงเหลือ แต่การบันทึกบัญชีอื่น ๆ ไม่มีรายละเอียด เช่น การรับฝากผลิตภัณฑ์จากสมาชิก การนำผลิตภัณฑ์ไปขายฝาก การบันทึกลูกหนี้ เจ้าหนี้ การกู้เงิน การจ่ายค่าแรง ไม่มีการคุมยอดวัตถุดิบ สินค้าคงเหลือ ทั้งยังไม่ทราบต้นทุนที่แท้จริงในการผลิตสินค้า และไม่สามารถจัดทำงบการเงินได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง การบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง จึงถือว่ามีปัญหาในเรื่องข้อมูลเป็นสำคัญ เนื่องจากการดำเนินงานด้านธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจต้องรู้ศักยภาพของตนเอง หรือการต้องรู้จักข้อมูลของตนเอง ซึ่งได้มาจากการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง จึงสามารถรู้ถึงผลการดำเนินงาน และฐานะทางการเงินของกลุ่มได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล (2545 : 72) ซึ่งกล่าวว่า การมองศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจผ่านตัวเลขทางการบัญชี สามารถทราบนัยสำคัญของการประกอบธุรกิจได้ สามารถคำนวณต้นทุนได้ นำเอาตัวเลขมาใช้ประโยชน์ทางการเงินได้เช่นกัน และความโปร่งใสของการดำเนินธุรกิจนั้นรู้ได้จากตัวเลขทางการบัญชีถูกต้องของกลุ่มธุรกิจ ซึ่งจะทำให้การดำเนินธุรกิจได้รับความสำเร็จและไว้วางใจแก่สมาชิกและผู้อื่น แล้วจะสามารถแก้ไขปัญหาระบบการขาดเงินทุนของกลุ่มได้

2. สภาพการดำเนินงานด้านบุคลากร เกี่ยวกับการพัฒนาคนของกลุ่มนั้น ส่วนมากจะได้รับการสอนและฝึกอบรม ยังมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่เคยได้รับการสอนหรือฝึกอบรม อย่างไรก็ตามในการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มทอผ้าใหม่บ้านกุตรัง อำเภอกุตรัง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มยังต้องการฝึกอบรมอีกหลายด้าน เช่น การตลาด การเงินบัญชี เทคนิคย้อมสี และต้องการไปดูงานที่อื่นที่มีลักษณะการผลิตคล้ายกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จริญญา วงษ์พรหม (2543 : 74) พบว่า ปัญหาของสินค้าหัตถกรรมอย่างหนึ่ง คือ ขาดความรู้ด้านต่าง ๆ มาก รัฐบาลและหน่วยงานเอกชนต้องเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาธุรกิจชุมชนนั้นจะได้ผลดียิ่งขึ้น

ถ้าหากจะทำการวิจัยหรือสอบถามความต้องการในการพัฒนาจากกลุ่มธุรกิจชุมชนแต่ละกลุ่มก่อนว่า แต่ละกลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาบุคคลในด้านใดบ้าง แล้วจึงจัดโครงการพัฒนาตามความต้องการของกลุ่ม ดังเช่น เฮอร์ส (Haris, 1998 : 58) กล่าวว่า การวิเคราะห์หาความต้องการในการพัฒนา เป็นกระบวนการแรกในการพัฒนาบุคคล หากมองข้ามความต้องการในการพัฒนาของคน กลุ่มคน และองค์กรแล้ว การพัฒนาจะไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่มจะทำให้การพัฒนาไม่ได้ผลเต็มที่

ด้านสวัสดิการต่าง ๆ ที่กลุ่มธุรกิจให้สมาชิก พิจารณาจากเงินปันผลที่ได้รับ และเมื่อสมาชิกเดือดร้อนสามารถกู้เงินได้หรือไม่ จากผลการวิจัย พบว่าสมาชิกได้รับเงินปันผล และไม่ได้เงินปันผลมีจำนวนใกล้เคียงกัน เนื่องจากการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา ยังไม่ทราบผลกำไรที่แท้จริงและยังมีผลกำไรไม่มากนัก เช่นเดียวกับการศึกษาของ กฤติกา แสนโกชน (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาของกลุ่มทอผ้าในจังหวัดอุดรธานี ประการหนึ่งคือ ไม่ทราบกำไรที่แท้จริง และนอกจากนั้นปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของธุรกิจชุมชน คือ การเงินและการบัญชี ส่วนการกู้เงินของสมาชิก จากการวิจัยพบว่าส่วนมาก หากสมาชิกเดือดร้อนสามารถกู้เงินได้ เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการตั้งกลุ่มธุรกิจชุมชนขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเดือดร้อนและคิดดอกเบี้ยนำเข้าเป็นรายได้ของกลุ่ม ซึ่งจะมีการทำบัญชีของกู้เงิน และจะมีระเบียบชัดเจนว่า จะต้องส่งคืนเมื่อไร อย่างไร ขึ้นอยู่กับข้อตกลงและนโยบายของกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม หากรายได้ของกลุ่มมีไม่มากนัก กลุ่มก็ควรยังไม่จ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิก ต้องกันเงินไว้ขยายงาน และขยายการผลิต หากมีการจ่ายเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร ในขณะที่กลุ่มมีเงินทุนไม่มากนัก จะขาดสภาพคล่อง ทำให้กลุ่มสลายตัวไปในที่สุด

การดำเนินงานของกลุ่มนั้น หากมีปัญหหรือขอความเห็นในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของกลุ่มธุรกิจชุมชน พบว่า สมาชิกส่วนมากร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิภาดา ระหา (2550 : 49) พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจชุมชนทั้งในเรื่องการระดมเงินทุน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนจนการร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้การดำเนินงานของชุมชน กลุ่มก็จะประสบความสำเร็จ และการบริหารงานของกลุ่มในรูปคณะกรรมการเป็นส่วนมาก จะเห็นได้ว่ากลุ่มมีความเข้าใจในการดำเนินงานในการทำธุรกิจพอควร จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

3. สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ พิจารณาจากการมีสถานที่ในการรวมกลุ่ม และการนำเครื่องมือ เครื่องใช้สมัยใหม่มาใช้ในการผลิต พบว่า

กลุ่มทอผ้าในจังหวัดมหาสารคามนั้น ส่วนมากจะมีอาคารสถานที่ในการรวมกลุ่ม จากการไปสัมภาษณ์พบว่า ส่วนมากใช้สถานที่ในการรวมกลุ่มที่บ้านประชาชนกลุ่ม และในการประชุม ถ้าสมาชิกมีมากจะใช้ศาลากลางบ้านเป็นที่ประชุม ในการประชุมจะใช้เวลาหลังจากทำไร่ ทำนาเสร็จและรับประทานอาหารเย็นเสร็จประชุม จากการพูดคุยกับกลุ่มธุรกิจ สมาชิกให้ความเห็นว่า สถานที่ในการรวมกลุ่มนั้นจะไม่ค่อยมีปัญหา แต่อยากได้สถานที่ในการจำหน่ายสินค้าที่ลูกค้าสะดวกที่จะเดินทางมาซื้อ สอดคล้องกับจรรยา วงษ์พรหม (2543 : 77) ได้กล่าวว่า สถานที่ในการรวมสินค้าของชุมชนมีความสำคัญเพราะเป็นสถานที่ใช้กระจายสินค้า ผู้ซื้อสามารถซื้อได้สะดวก รัฐบาล ต้องให้ความช่วยเหลือจัดหาสถานที่ให้ ในทำนองเดียวกันจากกัรสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านคอนโหมง อำเภอคูขันธ์ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มต้องการสถานที่ในการรวบรวมสินค้าไว้ขายแก่ผู้ซื้อในแหล่งที่ไปหาได้ง่ายและเดินทางสะดวก

เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้สมัยใหม่ที่กลุ่มนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ คือ เครื่องทอผ้า และทอเสื่อแบบใหม่ หรือเครื่องใช้สมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องคิดเลข ปรากฏว่าส่วนมากไม่ได้นำมาใช้ จากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่า เครื่องมือในการทอผ้ายังเป็นแบบเดิมอยู่ เครื่องใช้สมัยใหม่ไม่มีใช้ นอกจากเครื่องคิดเลข พัดลม

4. สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ พิจารณาจาก ตัวสินค้า (การผลิต) คุณภาพสินค้า การตลาดเกี่ยวกับแหล่งจำหน่ายสินค้า ความต่อเนื่องของตลาด และระบบเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนสินค้า พบว่า สินค้าส่วนมากอยู่ระหว่างการขอคำรับรอง การได้รับการรับรองแล้วในที่นี้ คือ ได้รับการคัดเลือกเข้าประกวด และอยู่ระหว่างการคัดเลือก เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

แหล่งจำหน่ายสินค้า ส่วนมากจำหน่ายภายในจังหวัด และต่างจังหวัด หรือภายในประเทศ ส่วนมากจำหน่ายให้ลูกค้าโดยตรง โดยการที่ผู้ผลิตนำไปจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ในตัวจังหวัดหรือตามงานแสดงสินค้า งานประจำปี เรียกว่า การขายโดยตรงให้ผู้บริโภค วิธีนี้จะทำให้ผู้ผลิตสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ตนพอใจ แต่เสียเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น การจำหน่ายโดยผ่านคนกลาง วิธีนี้จะมีพ่อค้าเร่มารับเอาไปขายต่อยังสถานที่ต่าง ๆ หรือผู้ผลิตนำผลผลิตไปฝากขายที่ร้านในหมู่บ้าน หรือในจังหวัดมหาสารคาม หรือในกรุงเทพมหานคร แต่มีกลุ่มทอผ้า 4 กลุ่ม ที่เข้มแข็งเริ่มส่งออก ในที่นี้มี 2 ลักษณะ ลักษณะแรกจากการที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มาเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม แล้วได้พบเห็นสินค้าไทยคือผ้าพื้นเมือง แล้วซื้อไปใช้และฝากญาติ เพื่อน เมื่อเกิดความพอใจก็จะสั่งมาให้เพื่อน ให้ญาติ หรือให้ส่งสินค้าไปทางไปรษณีย์ ลักษณะที่สอง เมื่อคนไทยไปอาศัยต่างประเทศ แล้วกลับมาเยี่ยม

บ้าน แล้วซื้อสินค้าไปใช้และไปฝาก เมื่อคนพบเห็นและพอใจมากก็จะสั่งซื้อ และให้ส่งไปทางไปรษณีย์

ด้านระบบเครือข่ายธุรกิจชุมชน ส่วนมากมีการแลกเปลี่ยนน้อยกว่า 5 กลุ่ม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มไม่มีเวลาว่างมากพอ ที่จะติดต่อค้าขายกับกลุ่มธุรกิจด้วยกัน เมื่อผลิตสินค้าแล้วก็พยายามนำสินค้าออกมาขายให้ลูกค้าทั่วไปมากกว่า

5. ความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน พิจารณาจาก การเพิ่มขึ้นของยอดขายเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา เงินสะสมของกลุ่ม และการที่กลุ่มเคยได้รับรางวัลหรือไม่ พบว่า ส่วนมากมียอดขายเท่าเดิม และเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายปีที่ผ่านมา เนื่องจากในระยะหลัง ๆ มีการส่งเสริมให้ใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย โดยเฉพาะในท้องถิ่น โดยรัฐบาล มีนโยบายส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย และการตระหนักถึงเงินที่รั่วไหลไปสู่ต่างประเทศของประชาชน ประกอบกับคุณภาพสินค้าและภูมิปัญญาของท้องถิ่นเอง ทำให้สินค้าที่ผลิตด้วยมือมีคุณค่ามากขึ้น และยอดขายไม่ลดลง

เงินสะสมของกลุ่มส่วนมากมีต่ำกว่า 50,000 บาท และส่วนมากไม่เคยได้รับรางวัล รัฐบาลส่งเสริมการผลิตสินค้าในแต่ละชุมชนเพื่อใช้นโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จากรูปแบบการพัฒนาของญี่ปุ่น มีการส่งเสริมโดยการนำสินค้าเข้าประกวด และให้รางวัลแก่สินค้าของชุมชนที่ชนะการประกวด

6. ปัญหาในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน พบว่า ปัญหาในด้านการตลาด เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของกลุ่มทอผ้า กลุ่มทอผ้าเห็นว่ามีปัญหาร้อยละ 94.68 ส่วนปัญหารองลงมาคือปัญหาด้านการเงินและการบัญชี และปัญหาด้านวิชาการและความรู้ (ด้านวิชาการความรู้ในการผลิตสินค้า) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤติกา แสนโกชน (2546 : 101) พบว่า ปัญหาในการดำเนินธุรกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าในจังหวัดอุดรธานี ที่ผู้ผลิตเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือปัญหาด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ 91.40 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาด้านการตลาดเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขมากที่สุด ส่วนปรียานุช ป็องภัย (2541 : 89) ได้กล่าวว่า ปัญหาการดำเนินธุรกิจ คือการระดมทุน ปัญหาการพัฒนาการผลิต นอกจากนั้น ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542 : 57) กล่าวว่า ปัญหาการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน คือ การพัฒนาเทคโนโลยีมีน้อย คุณภาพสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาในการจัดจำหน่าย การส่งเสริมของรัฐบาลไม่ทั่วถึง ไม่ตรงตามความต้องการของกลุ่มธุรกิจชุมชน ขาดแคลนเงินทุน ขาดข้อมูล

จากปัญหาในการวิจัยกลุ่มทอผ้า 94 กลุ่ม พบปัญหาในด้านการตลาด มีเพียงแค่การขายเท่านั้น แต่ปัญหาที่เป็นข้อค้นพบใหม่คือ กลุ่มผู้ผลิตไม่เข้าใจถึงการตลาดสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการรู้เขา คือ รู้ถึงความต้องการของลูกค้า รู้พฤติกรรมลูกค้า เพื่อที่จะได้ผลิตสินค้าตาม

ความต้องการของผู้ซื้อ และกลุ่มธุรกิจสามารถขายสินค้าได้ กลุ่มธุรกิจสามารถพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มได้

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบว่า ปัญหาด้านการเงินและการบัญชี คือ การไม่มีข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อมองศักยภาพการดำเนินงานของตนเองผ่านตัวเลขของการบัญชี เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นที่จะดำเนินธุรกิจต่อไป ซึ่งมีผลต่อความโปร่งใส ความไว้วางใจของสมาชิก และความสามารถในการแก้ปัญหาการขาดเงินทุนได้ เมื่อสมาชิกไว้วางใจจะบอกต่อแล้วจะเป็นผลทำให้มีผู้สมัครเป็นสมาชิกมากขึ้น หากเงินทุนไม่เพียงพอก็สามารถนำตัวเลขดังกล่าวไปขอกู้เงินจากสถาบันการเงินได้

ส่วนปัญหาอีกด้านหนึ่ง คือ ปัญหาที่กลุ่มต้องการความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งด้านการพัฒนาเกี่ยวกับการเงินการบัญชีและการตลาด ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มธุรกิจต้องการไปดูงานในกลุ่มอื่นที่ดำเนินงานได้รับความสำเร็จ แต่กลุ่มธุรกิจไม่มีงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ดำเนินการในลักษณะกลุ่ม ดังนั้น รัฐบาลจึงควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายพลวัตเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายวิสาหกิจ อันจะส่งผลดีต่อความมั่นคงและศักยภาพในการผลิตของกลุ่ม
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถทำการผลิตให้ผลิตภัณฑ์ได้มีมาตรฐานและรวดเร็วทันเวลาในการรับคำสั่งซื้อ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรดำเนินการจัดหาเครื่องมือดังกล่าวให้ตามสมควรต่อไป
3. จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนประสบปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการตลาด โดยแหล่งจำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่อยู่ภายในจังหวัดและต่างจังหวัด กลุ่มที่มีความเข้มแข็งเริ่มส่งออกมีเพียงไม่กี่กลุ่ม ดังนั้นรัฐบาลควรจัดให้มีการดำเนินการจัดตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศให้แก่กลุ่มอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น
4. จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนประสบปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการเงินและการบัญชี โดยเฉพาะการไม่มีข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อมองศักยภาพการดำเนินงานของตนเองผ่านตัวเลขของการบัญชี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นสำหรับการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องควรจัดทำคู่มือการบัญชีธุรกิจชุมชนเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ โดยใช้บัญชีแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน คนไม่มีความรู้ก็สามารถเข้าใจได้ และที่สำคัญสามารถจะใช้ตัวเลขที่บันทึกไว้มาจัดทำงบกำไรขาดทุนได้ อีกทั้งยังสามารถจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปได้ด้วย ซึ่งเป็นกรูเรา

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาที่กลุ่มต้องการความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งด้านการพัฒนาเกี่ยวกับการเงินการบัญชีและการตลาด กลุ่มธุรกิจต้องการไปดูงานในกลุ่มอื่นที่ดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ แต่กลุ่มธุรกิจไม่มีงบประมาณพัฒนาในส่วนนี้ผู้วิจัยเสนอให้รัฐบาลช่วยเหลือ หากเป็นปัญหาด้านคุณภาพสินค้านั้น ควรจะมีนักวิชาการที่เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยเหลือ โดยการวิจัยและเสนอแนะการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยในทำนองเดียวกันนี้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้จำหน่าย
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อสนเทศในการวางแผนส่งเสริม พัฒนาการผลิต การตลาด และการจัดการด้านธุรกิจของกลุ่มธุรกิจชุมชนได้
3. ควรวิจัยรูปแบบในการพัฒนาการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เพื่อหารูปแบบในการพัฒนาที่ทำให้การดำเนินงานของธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ เมื่อได้รูปแบบที่ผ่านการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วควรนำไปทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบดังกล่าว หากรูปแบบที่ได้นั้นประสบผลสำเร็จก็นำไปขยายผลในชุมชนอื่น หรือจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป